

در هنگام مطالعه درس ادبیات فارسی آن را می توانید به بخش های مختلفی تقسیم کنید. بخش لغات، املا، تاریخ ادبیات، دستور زبان، حفظ شعر و معنا کردن شعر، متن. خواندن هر کدام از این بخش ها هم روش خاصی دارد...

بخش لغات

بهترین راه تسلط بر لغات، یادگیری آن ها در درون متن است. اگر سعی کنید واژه های جدیدی را که در کتاب های فارسی به وفور با آن ها برخورد می کنید در متن و جمله هایی که جا گرفته اند، بیاموزید، آموختن آن می تواند بسیار ساده باشد. آموختن معنی تعداد زیادی لغت در حالی که جدا از هم هستند و ارتباطی به هم ندارند در مقایسه با آموختن لغات در جمله کار مشکل تری است. بنابراین برای آموختن معنی لغات بهتر است ابتدا یک بار متن درس را بخوانید و سعی کنید معانی لغات جدید را با توجه به متن درس حدس بزنید. بعد صحیح بودن حدس های خود را کنترل کنید. حتما زیر کلمات مهم خط بکشید و معنای آن ها را یا در بالای کلمه یا در حاشیه کتاب بنویسید. برای تکرار واژه ها و به خاطر سپردن معنی آنها جمله ای را که واژه در آن به کار رفته چند بار بخوانید.

به هنگام برخورد به واژه جدید کمی فکر کنید و ببینید که آیا واژه ای را می شناسید که با واژه مورد نظر ریشه مشترک داشته باشد. اگر چنین واژه ای را به خاطر بیاورید آنگاه حدس زدن واژه جدید کار ساده تری خواهد بود. توصیه ما این است که دست آخر به بخش واژگان انتهای کتاب مراجعه کنید و سعی کنید تمام معانی یک لغت (واژه) را یاد بگیرید و تنها به معنی اول کلمه بسنده نکنید.

املا کلمات

املا اگرچه کار بسیار ساده ای است، اما متأسفانه اشتباهات عجیبی در این زمینه دیده می شود. برای آموختن املا اولین و مهمترین توصیه، داشتن دقت است. در برخورد با لغات جدید کمی مکث کنید و چند لحظه به آن ها دقت کنید. اگر فکر می کنید لازم است، یکی دوبار لغت را (به کمک حافظه تان) بنویسید. بیش از نود درصد لغت ها به همین سادگی در حافظه تان ثبت می شود. در مورد لغت هایی که املاي مشابه دارند یا نحوه خواندن آن ها شبیه به هم است تدبیری بیاندیشید که تداخل آن ها کمتر شود. مثلاً بین آن ها و کلمات دیگری که قبلاً آموخته اید و با همان حروف نوشته می شوند، ارتباط برقرار کنید. فرض کنید که درباره املاي واژه زلال (صاف)، ضلال (گمراهی) و ضلال (سایه ها) تردید دارید که باید با (ز)، (ض)، (ظ) نوشت؟ هر یک از آن ها را با واژه دیگری که با (ز)، (ض)، (ظ) نوشته می شود به کار ببرید: مثلاً واژه زنبور آب زلال می خورد، ضررهای پی در پی موجب ضلال مردم می گردد و ظرف ها را در ضلال درختان گذاشته اند. به این ترتیب هنگامی که به واژه زلال یا واژه ضلال یا ظلال بر می خورید، جملاتی که قبلاً تجسم کرده بودید برای تان تداعی شده و در نوشتن آن دچار اشتباه نمی شوید.

علاوه بر این که با کمک گرفتن از معنای جمله می توانید املاي کلمات را حدس بزنید، فراموش نکنید که برای یادگرفتن املاي کلمات نوشتن از روی درس و از روی جمله ای که کلمات در آن ها به کار رفته کمک زیادی به تقویت شما در این بخش می کند.

جمله سازی با کلمات نیز روش دیگری است که به شما کمک می کند املاي کلمات را خوب یاد بگیرید. دست آخر باید بگوییم هرچه بیشتر اهل مطالعه داستان و کتاب های غیر درسی باشید، خزانه لغات شما هم در بخش املا و هم در بخش معنای لغات بالا خواهد رفت.

تاریخ ادبیات

تاریخ ادبیات شامل دو قسمت (تاریخ ادبیات ایران) و (تاریخ ادبیات جهان) است. این بخش به علت نام های مختلف شعرا و نویسندگان و اسامی آثار آن ها ممکن است فرآر باشد. برای یادگیری بهتر است به طریق زیر عمل کنید:

برای خود جدول و یا فیش هایی تنظیم کنید و سر فصل جدول را به این ترتیب بنویسید:

نام شاعر یا نویسنده	عصر زندگی و آثار او
---------------------	---------------------

با این کار مجبور می شوید خلاصه این مطالب را تکرار کنید و در صورت لزوم بدون اتلاف وقت، آنها را بخوانید و به ذهن بسپارید. ناگفته نماند این بخش خیلی مورد توجه معلمان نیست و سوال های خیلی زیادی از این بخش مطرح نمی شود (معمولا یک سوال نیم نمره ای).

دستور زبان

برای آموختن دستور زبان باید به این نکته توجه کنید که این موضوع تنها یک سری تعاریف نیست، بلکه باید تعریف ها و نکات را بفهمید. به مثال توجه کنید و با تمرین آن ها را در حافظه تان ثبت کنید. مطالعه متن درس نیز می تواند مفید باشد؛ زیرا با مطالعه متن با ساختار جمله ها و کاربرد انواع قواعد دستوری آشنا می شوید و آنچه را آموخته اید تکرار می کنید.

معنی کردن شعر یا متن

توانایی انجام این کار مستلزم تسلط بر معنای واژه های به کار رفته در متن یا شعر است اما هیچگاه معنی متن ها و شعرها را به صورت کامل، کلمه به کلمه در کتاب یا دفتر خود ننویسید بلکه منظور و پیام جمله هایی را بنویسید که مشکل تر به نظر می آیند یا مفهومی به جز آنچه که ظاهر کلمات نشان می دهد، دارند. برای معنی کردن اشعار و متون کهن، توجه به روش بازگردانی قابل ذکر است. طبق این روش چنین عمل می کنیم:

الف) ارکان دستوری را در جای خود قرار می دهیم. برای مثال اگر فعل در اول جمله آمده است آن را در آخر جمله می آوریم.
ب) اگر عناصر تاریخی در متن یا شعر وجود دارد، برای آن عناصر، معادل امروزی انتخاب می کنیم. مثلا به جای (او) که در گذشته برای غیر جاندار به کار می رفته است (آن) قرار می دهیم.

ج) لغات دشوار را معنی می کنیم.

د) مضامین و مفاهیم را کاملا منتقل می کنیم. در ضمن اگر مفاهیم کنایی نیز در متن وجود دارد آن مفاهیم را نیز معنی می کنیم.

حفظ شعر

برای حفظ شعر بهترین روش این است که ابتدا بیت اول شعر و بعد بیت دوم آن را حفظ کنید و سپس هر دو بیت را با هم تکرار کنید. به همین ترتیب تا آخر برای حفظ شعر، خواندن آن با صدای بلند بسیار مفیدتر از آهسته خواندن است؛ زیرا به این ترتیب وزن و آهنگ شعر به خاطر سپردن آن را ساده تر می کند. همچنین توجه به مفهوم شعر در هنگام حفظ آن نیز مانع فراموش کردن بعضی از ابیات و جا افتادن آن ها می شود

منبع جزوه مشاوره مبتکران خلاصه و چکیده های صفحه های ۸۰ تا ۹۰